

Журналистика / Журналистика / Journalism

ИНФОРМАЦИОН ПУБЛИЦИСТИКА ВА ТАСВИР
(ИНФОРМАЦИЯ) ФУНКЦИЯСИ

Ҳасанбой Шухратович Мадолимов

Мустақил изланувчи,
Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар
университети

<https://doi.org/10.37547/jcass/volume02issue03-a12>

Аннотация: Маълумки, публицистика ижтимоий ҳаётни ёритишининг ўзига хос, алоҳида бир усули бўлиб, матбуотда кенг ўрин тутади. Публицистика жамият ҳаётининг барча қирраларини қамраб олиш учун қатор турларга бўлинади. Ижтимоий-сиёсий публицистика, иқтисодий-ишлаб чиқариш публицистикаси, маданий-маънавий ҳаётни акс эттирувчи публицистика (унинг илмий публицистика, адабий-бадиий публицистика, спорт публицистикаси, санъат публицистикаси каби қатор ички турлари мавжуд) шулар жумласидандир. Ижтимоий ҳаётни ижтимоий-сиёсий нуқтаи назардан бўлса-да ўзига хос усул – ҳажвий жиҳатдан ёритувчи ҳажвий публицистика ҳам мавжуддир. Ўз таркибий тузилиши бўйича эса публицистика информацион, таҳлилий ва бадиий публицистикага бўлинади, бу эса унинг ҳаётни қай тарзда ёритиши билан боғлиқдир.

Калит сўз: публицистика, тасвир функцияси, ҳажвий публицистика, хабар, репортаж, лавҳа, ҳисобот, интервью, ахборий, глобал, жанр, информация, расмий, ижтимоий-сиёсий, маданий-маънавий.

ФУНКЦИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ И ИНФОРМАЦИИ

Ҳасанбой Шухратович Мадолимов

Аннотация: Общеизвестно, что журналистика – это уникальный способ освещения общественной жизни, широко используемый в прессе. Журналистика делится на несколько видов, охватывающих все аспекты общественной жизни. К ним относятся социально-политическая журналистика, экономико-промышленная журналистика, журналистика, отражающая культурную и духовную жизнь (существует ряд подтипов, таких как научная журналистика, литературная журналистика, спортивная журналистика, художественная журналистика). Есть и своеобразный, хотя и с социально-политической точки зрения, уклад общественной жизни - комическая журналистика, освещая ее в юмористической манере. По своей структуре журналистика делится на информационную, аналитическую и художественную, в зависимости от того, как она освещает жизнь.

Ключевые слова: журналистика, имиджевая функция, юмористическая журналистика, новости, репортаж, листок, репортаж, интервью, новости, глобальные,

Журналистика / Журналистика / Journalism

жанровые, информационные, официальные, общественно-политические, культурно-духовные.

FUNCTION OF INFORMATIONAL PUBLICISTICS AND IMAGE (INFORMATION)

Hasanboy Shuhratovich Madolimov

Abstract: It is well known that journalism is a unique way of covering social life and is widely used in the press. Journalism is divided into a number of types to cover all aspects of public life. These include socio-political journalism, economic-industrial journalism, journalism reflecting the cultural and spiritual life (there are a number of subtypes, such as scientific journalism, literary journalism, sports journalism, art journalism). There is also a peculiar way of social life, albeit from a socio-political point of view - comic journalism, which illuminates it in a humorous way. In terms of its structure, journalism is divided into informational, analytical and artistic journalism, which depends on how it covers life.

Keywords: journalism, image function, comic journalism, news, reportage, sheet, report, interview, news, global, genre, information, official, socio-political, cultural-spiritual.

Кириш

Шуни айтиш керакки, публицистиканинг барча хиллари ва турлари аввало ҳаётни тасвирлашга хизмат қиласи, шу жиҳатдан уларнинг барчаси матбуотнинг тасвир функцияси доирасига киради. Аммо унинг таҳлилий ва бадиий турлари ҳаёт воқеаларини акс эттиришда ўзига хос хусусиятларга эга бўлганлиги, яъни кўпроқ таҳлил ва ҳаётни адабий-бадиий тасвирлаш билан шуғулланганликлари учун мазкур қисмларни ишимизнинг кейинги бобларида ўрганамиз. Тасвир функциясининг марказида эса жамият воқеалари ҳақида хабар берувчи, уларни

иљк бор тасвирловчи информацион публицистика туради.¹ Шуни айтиш керакки, информацион – ахборий публицистика назариясига доир илмий адабиётларда анча кенг ўрганилган. Рус матбуотшуносларидан Е. П. Прохоров, А. А. Тертичный, В. В. Ворошилов ва бошқалар ўз асаларида бу масалага анча кенг тўхталиб ўтганлар.² Ўзбекистонлик тадқиқотчилардан Ф. П. Нестеренко, Ф. Мўминов, К. Эрназаров, Ё. Маматова ва бошқаларнинг илмий мақола ва монографияларида ахборий жанрлар борасида муҳим фикрлар келтирилади.³ Шуни айтиш керакки

¹ Информацион публицистикани “ахборий” атамаси билан ҳам аташ мумкин. Қаранг: М.Худойқулов. Журналистика ва публицистика. Тўлдирилган ва қайта ишланган нашри. “Тафаккур”, 2011, 140-бет.

² Қаранг: Прохоров Е.П. Введение в теорию журналистики. М.2003. Ворошилов В.В. Журналистика. Спб, 1999, Тертычный А.А. Жанры периодической печати. М., 2000.

³ Нестеренко Ф.П., Ирназаров К.Т., Маматова Я.М. Труд журналиста: профессионализм, творчество, мастерство. 1-часть. Учебн. пособ., Т.2002. Замонавий журналистика. Тошкент. ЎзМУ, 2009. Репортерлик фаолиятининг назарияси ва амалиёти. Коллектив. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2002. 12. Информация в печати. Краткий курс лекция. Составители К.Т.Ирназаров, Я.М.Маматова. Т.: НУУз, 2000.

Журналистика / Журналистика / Journalism

айрим муаллифлар ахборий публицистикани кўпинча информацион журналистика тури сифатида баён этадилар. Аммо бу билан масаланинг моҳияти ўзгармайди, илло публицистика жамиятнинг шу кундаги ҳаётини акс эттирувчи асар – матн бўлса, журналистика уни ўқувчига етказиб берувчи ижтимоий жараён, воситадир.

Асосий қисм

Информацион публицистика ўз аҳамияти жиҳатидан инсоният тарихида муҳим ўрин тутади, чунки инсон ўз онгини танигандан бери ташқи оламдан хабардор, огоҳ бўлиб келишга интилади. Бу тарихда турли кўринишларда – хабарчилик, жарчилик, маълумотномалар, хатлар, фармонлар каби ижтимоий алоқа воситалари кўринишда мавжуд бўлиб келган бўлса, матбуот вужудга келиши билан унинг асосий вазифасига, ижтимоий юмушига айланди. Информацион публицистика – кишиларнинг янгиликларга бўлган доимий эҳтиёжи натижасида матбуотнинг шаклланишида ҳам муҳим роль ўйнади ва ўйнаб келмоқда. Илло, инсониятнинг дунё воқеаларидан хабардор бўлиш, уни билишга бўлган эҳтиёжи, қизиқишининг чеки йўқдир. XXI асрга келиб эса кишиларнинг ахборотларга бўлган қизиқиши янада ортди ва бу бутун ер юзи билан боғлиқ – глобал ҳодисага айланди. Бу эса оммавий ахборот воситаларининг янада кенгайишига, ахборот йиғиш ва тарқатиш усуллари – технологияларининг янгидан-янги турлари вужудга келишига сабаб бўлди. Бунда инсониятнинг кейинги илмий ихтиrolари – интернет, информация агентликлари ва турли аудио-видео воситалар муҳим ўрин тутади. Информацион публицистика

бажарадиган ижтимоий вазифалар журналистиканинг тасвир функцияси билан чамбарчас боғланиб, умумийлик касб этади ва матбуотнинг тасвир функцияси унда ўз ифодасини топади.

Худди тасвир (информация) функцияси каби информацион публицистика ҳам ижтимоий ҳаётнинг барча қирраларини ўзида акс эттиради. У оммавий ахборот воситаларининг барчасида – газеталар, журналлар, радио, телекўрсатувлар, интернетда бош ўринни эгаллайди, бевосита информация йиғиш ва тарқатиш билан шуғулланувчи информация агентликлари эса асосан информацион публицистика билан иш кўрадилар.

Информацион публицистика таҳлилий публицистика билан ҳам боғлиқдир. У ҳаёт воқеаларини тасвирлар экан, юз берган янгилик ва воқеалар ҳақида хабар бериш билан бирликда айрим ҳолларда уларни таҳлил ҳам қиласи, изоҳлайди, яъни тасвирда таҳлил унсури ҳам мавжуд бўлади. Аммо информацион публицистикада ҳаётнинг энг муҳим, кўзга кўриниб турган томонларини акс эттириш, одамларни ижтимоий воқеа ва ҳодисалардан хабардор қилиш биринчи ўринда туради. У ҳаётни образлар воситасида жонлантириб акс эттирувчи бадиий публицистика билан ҳам маълум муносабатда бўлади, айрим ўринларда унинг воситаларидан фойдаланади. Аммо информацион публицистиканинг энг муҳим, бош вазифаси ҳаётдаги воқеа ва ҳодисалардан кишиларни хабардор қилиш бўлганлиги боисидан унда бадиий воситалардан жуда кам, энг зарур ҳолатлардагина фойдаланилади.

Информацион публицистика жамият ҳаётининг турли қирраларини

Журналистика / Журналистика / Journalism

ўзида акс эттиар әкан турли услугблардан фойдаланади. Унда асосан публицистик услуг кенг қўлланилади. Бу ҳаётдаги воқеа ва ҳодисалар ҳақида жиддий тарзда, тушунарли тил ва услугда хабар қилишдир. Бунда воқеа ва ҳодисаларни аниқ фактлар асосида, ишонарли хабар қилиш кўзда тутилади. Ана шу ўринда унга публицистиканинг таркибидаги фан, илмий хусусият қўл келади. Яъни информацион публицистика ҳам ҳаётдаги факт, воқеа ва ҳодисаларни худди фан сингари аниқ акс эттиради. Аммо фан ва илмий кузатишлар ҳаётдан олинган факт, воқеа ва хulosалардан илмий хulosалар чиқарса, информацион публицистика ижтимоий хulosалар чиқаради, яъни хабар берилаётган факт, воқеа ва ҳодисанинг жамият учун, кўпчилик одамлар учун қанчалик аҳамиятли эканлигини очиб беради, у ҳақда жамоатчилик фикрини уйғотади.

Информацион публицистика материалларининг маълум қисми расмий услугда бўлади. Булар жамиятнинг бошқарув институтлари – қонун чиқарувчи, ижро ва суд ҳокимияти, ҳамда партиялар ва бошқа жамоат ташкилотлари томонидан бериладиган материалларда ўз аксини топади. Аммо расмий услугда ёзилган материаллар ҳам публицистиканинг талабларига жавоб бериши шарт. Информацион публицистикада ҳажвий услугдан ҳам фойдаланиш мумкин. Бу ҳаётдаги салбий хусусиятга эга бўлган факт, воқеа ва ҳодисалар ҳақида ёзилган ва ҳажвий нашрларда бериладиган материалларга тегишлидир. Уларда факт ва воқеаларга баҳо беришда ижтимоий кулгидан фойдаланилса-да, барибир асосий йўналиш, чиқариладиган хulosha публицистик – ижтимоий аҳамиятли бўлиши лозим. Информацион публицистикада лирик ва бошқа адабий

услублардан фақат айрим ҳоллардагина қўлланилади.

Информацион публицистиканинг ўзига хос хусусиятларидан бири унинг тезкорлигидадир. Яъни у жамият ҳаётида юз берган воқеа ва ҳодисаларни тезлик билан илғаб олиб, ўқувчига етказиши шарт. Ана шу хусусияти билан у таҳлилий ва бадиий публицистикадан ажралиб туради. Бу талаб матбуот фаолият кўрсатган барча даврларда турли усувлар билан амалга оширилган. Дастребаки даврларда янгиликлар хат орқали, ўргатилган капитарлар воситасида йиғилган бўлса, кейинчалик телефон, телеграф каби электрон воситалар орқали амалга оширилди. XXI асрга келиб информация йиғиш ва тарқатишнинг энг янги ва замонавий техник усувлари – интернет, факс ва бошқалар қўлланила бошланди ва информацион публицистиканинг тезкорлик хусусияти мисли кўрилмаган даражада ортди. Ҳозирги кунга келиб ўқувчи дунёнинг қайси бир бурчагида, қайси бир мамлакатда бўлиб ўтган воқеа ва ҳодисалардан ўша заҳоти хабар топиш имкониятига эга бўлди. Бунда матбуот нашрлари ҳам муҳим ўрин тутиб келмоқда. Газета ва журналлар янгиликларни тарқатишида интернет, радио, телевидениедан ортда қолса ҳам уларда босилган материаллар аниқлиги, ёзма равишда баён этилиши, ишончли ва хужжатлилиги билан ажралиб туради. Республикамиз газеталари ҳам тезкорлик масаласида дунё матбуоти стандартларига яқинлашиб келмоқда, ижтимоий ҳаётда юз берган воқеа ва ҳодисалар ҳақидаги хабарларни ўқувчиларга ўз вақтида етказиб бермоқдалар.

Маълумки, информацион публицистика жамият ҳаётини акс эттиришнинг мазмуний ва шаклий

Журналистика / Журналистика / Journalism

кўринишлари бўлмиш ўз жанрларига эга бўлиб, булар хабар, репортаж, интервью, ҳисбот, лавҳа кабилардан иборатdir.

Информацион публицистиканинг биринчи, бош жанри - бу хабардир. Жамиятнинг ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ишлаб чиқариш, маданий-маънавий ҳаётида юз бераётган воқеа ва ҳодисалар, муҳим ижтимоий аҳамиятга эга бўлган фактлар, расмий ҳужжатлар, табиат ҳодисалари, илм-фан соҳасидаги янгиликлар, адабиёт ва санъат, спорт ва бошқа соҳалардаги тадбирлар, мусобақалар - хуллас, шу куннинг кишиси учун янгилик ҳисобланган барча нарсалар ана шу публицистик жанр орқали ўқувчиларга етказилади. Жамият ҳаётининг информация - хабарда акс этмайдиган бирорта соҳаси йўқ, у ҳаётнинг ҳамма томонларига кириб боради, инсониятнинг барча қизиқишиларини ўзида акс эттиради. Хабар тарихий жиҳатдан ҳам инсониятнинг дунёни билишдаги асосий, бош воситаси ҳисобланади, одамзод дунёга келибдики, ўзини ўраб турган ташқи оламда юз бераётган воқеалардан хабардор бўлишга, унинг сирларини билишга интилиб келган. Хабар одамлар ўртасидаги ижтимоий мулоқот учун хизмат қилган энг зарур воситадир. Матбуотгача бўлган даврда хабар оғзаки ва ёзма, ишоралар, овозлар ва бошқа турли йўллар билан етказилганлиги маълумдир. Матбуот пайдо бўлиши билан информация - хабар унинг асосий жанрига, оммавий ахборот воситаларининг энг зарур материалига айланди. Хабарлар оммавий ахборот воситаларининг барчаси учун энг кўп фойдаланиладиган жанрdir. Шуни айтиш керакки, газета нашрлари саҳифаларининг ярмидан

кўпроғи, радио эшиттиришлар ва телекўрсатувлар материалларининг деярли тенг ярми, интернетнинг асосий қисмини хабарлар эгаллади. Асосий иши янгиликлар етказиб беришдан иборат бўлган информация агентликлари эса ўз фаолиятларининг асосий қисмини шу жанрга бағишлийдилар.

Информацион публицистикада лавҳа жанри ҳам муҳим ўрин тутади. Лавҳа - хабарнинг бироз кенгайтирилган, адабий-бадиий воситалардан фойдаланилган ҳолда ёзилган кўринишидир. Лавҳа жанри бадиий публицистик жанр ҳисоблансада, у матбуот нашрларида ҳам жой олиши мумкин.

Информацион публицистиканинг хабар жанри асосида вужудга келган жанрлардан бири ҳисботdir. Бу жанр хусусида турлича таърифлар берилган. Газета материаллари жанрига бағишиланиб, рус тилида нашр этилган "Жанры советской газеты" (М., 1972)да "Ҳисбот тасвир этилаётган ижтимоий-сиёсий воқеа ва ҳодиса тўғрисида кенг маълумот берувчи жанрдир", дейилса,⁴ рус матбуотшуноси А. Тертычный ўзининг "Жанры периодической печати" китобида ҳисбот жанрининг вазифаси турли йиғилишлар, анжуманларда кўриб ўтилган масалаларни кенг ва ҳар тарафлама ёритиб беришдан иборат, деб таъкидлайди ва "Ҳар қандай ҳисбот муаллифи хабар қилинаётган тадбир иштирокчиларининг исми-фамилиясини ва лавозимларини аниқ айтиб ўтиши лозим, қабул қилинган қарор ёки вазифаларни муаллиф ўз фикри билан эмас, балки қандай бўлса шундайича, сўзма-сўз келтириши керак",

⁴ Қаранг: Жанры советской газеты. М., 1972.

Журналистика / Журналистика / Journalism

деб қўшимча қиласи. ⁵ М.Худойқуловнинг “Журналистика ва публицистика” китобида мазкур жанрга батафсилроқ таъриф берилади: “Ҳисобот сўзи арабча бўлиб, ҳисоб бериш, яъни ўз ишлари, топшириқнинг бажарилиши ва шу кабилар ҳақида ўзидан юқори турувчи бошлиққа, ташкилот ва жамоатчиликка оғзаки ёки ёзма равишда бериладиган расмий ахборот деган маънони билдиради. Матбуот ҳисоботи эса бўлиб ўтган бирор муҳим йифин, анжуман ёки оммавий байрам ва бошқа тадбирлар, воқеа ва ҳодисалар, жумладан суд мажлиси, матбуот анжумани ҳақида ёзилган ахборотдир. Унда мазкур йифин, анжуман ёки оммавий тадбир, воқеа ва ҳодисанинг асосий мазмуни, моҳияти, тафсилоти ўз ифодасини топиши керак”.⁶

Юқоридаги таърифлардан кўриниб турибдики, ҳисобот кенгайтирилган хабарга яқин турувчи жанр бўлиб, унинг асосий хусусияти ҳаётда бўлиб ўтадиган муҳим ижтимоий тадбир, анжуман ва йиғилиш кабилар ҳақида кенгроқ маълумот беришдир. Агарда хабарда ҳаёт фактлари, воқеа ва ҳодисалар ҳақида умуман маълумот берилса, ҳисоботда унинг моҳияти, мазмуни батафсил ёритилади. Ҳисоботлар расмий, норасмий, маълум мавзуга бағишинланган, муаммоли ва бошқа кўринишларда бўлиши мумкин.

Информацион публицистиканинг энг муҳим, кенг қўлланиладиган жанрларидан бири – интервьюдир. Бу сўз инглизча бўлиб, “сўраб олиш, икки киши ўртасидаги мулоқот” деган маънони билдиради. Интервью, сўраб билиш инсоннинг дунёни билишдаги энг қадимий тажрибаларидан бири

ҳисобланади, яъни инсон ўзини ўраб турган оламни билиш учун ўзи кўрмаган-билмаган, аммо билиши лозим бўлган, ўзини қизиқтирган нарсаларни бошқалардан сўраб аниқлаган, моҳиятига етган. Бу хусусият инсониятнинг буюк қашфиётларидан бири бўлмиш матбуотга, публицистикага махсус жанри сифатида ўтган. Интервью жанри ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини ўзида акс эттиради, унда ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-ишлабчиқариш, маданий-маънавий ҳаётнинг энг муҳим масалалари акс этиши мумкин. Шунингдек, бу жанрдан оммавий ахборот воситаларининг барча турлари – газеталар, журналлар, радио, телевидение, интернет бирдай, кенг миқёсда фойдаланади. Ривожланган мамлакатлар – АҚШ, Буюк Британия, Франция ва бошқаларнинг оммавий ахборот воситаларида бу жанрни кўп утратиш мумкин.

Информацион публицистикада репортаж жанри ҳам муҳим ўрин тутади. Репортаж сўзи лотинча “reportare” дан олиниб “хабар қилмоқ”, “дарак бермоқ” деган маънони беришини қўпчилик билади. Репортаж ҳаётда бўлаётган воқеа ва ҳодисаларни ўқувчига бевосита етказиб берувчи информацион жанрдир. Репортажнинг асосида, албатта, ҳаётдаги бирор воқеа ётади, турган гапки, бу воқеа шунчаки бўлмасдан ижтимоий аҳамиятли бўлиши шарт. Журналист бўлаётган воқеани бевосита ёритишида худди хабар сингари у ҳақда маълум қиласи, фактларни тилга олади, аммо хабардан фарқли равишда бу воқеанинг бориши, тадрижи, натижаси ҳақида ҳам хабар беради. Репортажда худди ҳисобот сингари бўлиб ўтган

⁵ Тертычный А.А. Жанры периодической печати. М., 2000. - С. 45.

⁶ Худойқулов М. Журналистика ва публицистика. Т., “Тафаккур”, 2011. - Б. 153.

Журналистика / Журналистика / Journalism

воқеа, ҳодиса тилга олинади, аммо ҳисоботдан фарқли равища ўша воқеа бевосита бўлиб ўтаётган пайт ҳам унда ўз аксини топади. Репортажда бўлаётган воқеа тафсилотларини бериш учун интервьюдан ҳам фойдаланилади, яъни воқеанинг тафсилотлари, айрим томонлари бошқалардан сўраб ҳам олинади. Репортажда юз бераётган воқеа ва ҳодисаларнинг ички томонлари, моҳияти ҳам очиб берилиши керак, бунинг учун эса таҳлилий публицистиканинг усуслари қўлланилади, яъни ўша воқеа ижтимоий-публицистик жиҳатдан тадқиқ этилади. Ҳаёт воқеаларини жонли тасвирлаш учун баъзан образли тасвир ва ифодалардан ҳам фойдаланилади. Кўриниб турибдики, репортаж ўзида публицистиканинг қатор қирралари, шу билан бадиий мушоҳада жамланган ўзига хос жанрdir.

Хулоса

Хулоса қилиб айтганимизда, журналистиканинг тасвир функциясини бажаришда информацион публицистика шубҳасиз марказий ўрин эгаллайди. Жамиятнинг ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-ишлабчиқариш, маданий-маънавий ҳаётини тўлароқ ва чуқурроқ ёритишда информацион публицистика имкониятларидан янада кенгроқ фойдаланиш, унинг мавзуй ва жанрий такомилига эришиш талаб этилади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Professional mahorat sari to'rt qadam. Jurnalstlar uchun qo'llanma. Toshkent, 2002.
2. Ворошилов В.В. Журналистика. Спб, 1999.
3. Жанры советской газеты. М., 1972.
4. Замонавий журналистика. Тошкент. ЎзМУ, 2009.
5. Информация в печати. Краткий курс лекция. Составители К.Т.Ирназаров, Я.М.Маматова. Т.: НУУз, 2000.
6. Ким М. Н. Репортаж: Технология жанра. С – Пб., 2005.
7. Луғат-маълумотнома: Журналистика, Реклама, Паблик Рилейшнз: 1700 та атама/Муаллифлар ҳайъати: Ф. П. Нестеренко (раҳбар), М. Казем, Я. М. Маматова ва бошқ. – Т.: “Зар қалам” нашр., 2003. – 400 б.
8. Мелибоев А., Нестеренко Ф. П., Эрназаров Қ. Т., Маматова Я. М., Коробкин Д. И. Труд журналиста: Профессионализм, творчество, мастерство. Учебное пособие. Ташкент, НУУз, 2002.
9. Нестеренко Ф.П., Ирназаров К.Т., Маматова Я.М. Труд журналиста: профессионализм, творчество, мастерство. 1-часть. Учебн. пособ., Т. 2002.
10. Прохоров Е.П. Введение в теорию журналистики. М., 2003.
11. Репортерлик фаолиятининг назарияси ва амалиёти. Эрназаров Қ. Т., Маматова Ё. М., Тошлиев И. Э., Эрназаров Ш. Қ. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2002.
12. Тертычный А.А. Жанры периодической печати. М., 2000.
13. Худойқулов М. Ахборот публицистикаси. Т.: ЎзМУ, 2008
14. Худойқулов М. Журналистика ва публицистика. Тўлдирилган ва қайта ишланган нашри. Т.: “Тафаккур”, 2011.
15. Худойқулов М. Оммавий ахборот воситалари назарияси. Маърузалар матни. Т.: ЎзМУ, 1999.